

Let pastoral 2024

Zenes, dibout pou to pei!

Introdikson

Ser zenn Moris, Agalega ek Sagos,

Pou mo premie let pastoral, mo ti a voudre koz ar twa an partikilie lor konsians politik ek sitwayenn. Tou konsians demann ki li eveye ek eklere. Kouma sa text ki koz lor "Legliz dan lemond aster" rapel nou, konsians "se sa lawwa, ki pa aret ankouraz dimoun avek boukou lafors pou kontan ek fer seki bon e evit seki pa bon e ki, dan bon moman rezonn dan lintimite so leker."¹ Eski bizin kiltiv konsians politik ek sitwayenn zis kan ena eleksion? Eski nou kapav viv san konsians politik ek sitwayenn? Sa konsians-la, eski li pa deza dan nou ek li reveye a bann diferan moman nou lavi?

Enn reflexion lor sa kestion-la paret esansiel pou mwa pou ki nou kontign konstrir lasosiete morisien "as one people as one nation in peace, justice and liberty". Sa fraz nou lim nasional la rapel nou ki konsians politik ek sitwayenn finn konstrir tigit-tigit atraver listwar politik nou pei.

Mo ti a voudre, depi koumansman mem, soulign de piez ki bizin evite : premierman, krwar ki twa, zenn, to pans zis tomem, ki to kantan amize, ki to pa interes twa avek nanye e ki to pa oule pran okenn responsabilite. Deziemman, krwar ki bann zenerasion avan ti pli bon ki bann zenerasion aster.

Mo krwar, okontrer, ki twa zenn to ena bann potansiel extraordiner ki bizin valorize. Kan mo pe adres mwa a twa, mo pe exprim mo sinser konviksion ki to ena boukou pou donn nou Republik Moris ki nou bien kontan.

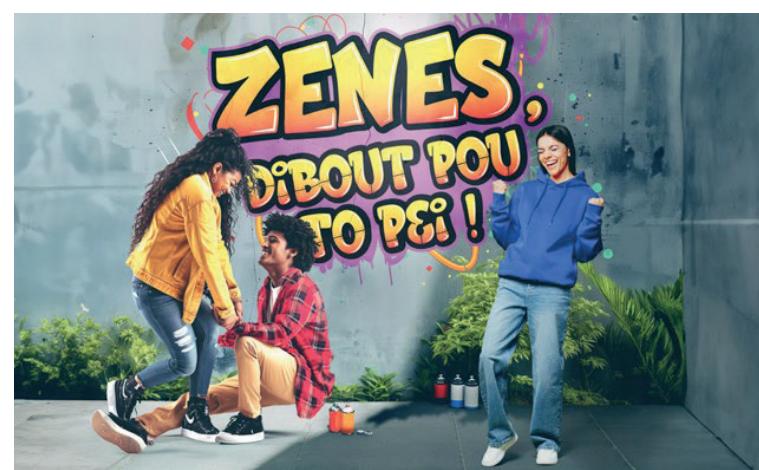
I. Politik ek sitwayennte: Ki ete sa?

Politik li enn aksion kolektif, permanan, enn gran lavantir imin. Li konsern alafwa to lavi toulezour ek destin limanite. Sitwayennte li, li konsern respe enn lansanb bann reg komin ki asir respe bann dimounn, zot bienet ek zot lanvironnman.

Pou vinn enn sitwayin li enn long prosesis. Konstriksion sitwayennte, li pa osi evidan ki sa. Li importan ki ena enn priz-de-konsians e se tou enn evolision ki permet twa konpran valer to bann aksion dan lasosiete. Politik ek sitwayennte koumanse depi to nesans.

Dan enn dele karant zour, to bann paran bizin al biro leta sivil pou tir to akt-de-nesans, sa rapel twa to apartenans a Republik Moris. Kan to inskrir dan lekol maternel, primer, segonder ek dan enn institision tersier, sa par limem li enn akt politik ek sitwayin, parski to rant dan enn sistem edikatif.

Plitar, dan lemond profesionel, to pou bizin obzerv bann lalwa travay to pei. Tir to kart idantite, to permi kondir ouswa to paspor; tousala rapel twa to bann drwa ek to devwar antan ki sitwayin. Pa blyie ki Zezi, Bondie ki finn viv kouma enn imin, avan mem so nesans, ti al Betelem dan Zide ansam avek Jozef ek Marie pou enn resansman ki lanperer Ogist ti dekrete.² Zezi partisip dan lavi antan ki sitwayin kan li pey tax Sezar.³

¹Konsil Vatikan II "L'Eglise dans le monde de ce temps", No.16, 7 Desam 1965

² Levanzil Sin Lik, sapit 2, 1- 5.

³ Levanzil Sin Lik, sapit 20, 21- 25.

II. Konsians politik ek sitwayenn: Kifer?

Konsians politik ek sitwayenn zot esansiel ek vital. Mo trouv de-trwa obzektif ladan:

Fer lakorite vinn enn realite

An-efe, politik ena kouma obzektif favoriz "lakorite" ant bann dimounn ek bann group ki, san politik ti pou res etranze anver zot kamarad. Aksion politik ena enn rol extraordiner : amenn ver enn sosiete kot sak imin kapav rekonet dan ninport kisann-la so frer, so ser ek tret li dan sa fason-la.

Nou pei regroup bann dimounn ki vinn depi differan kiltir. Pa blyie sa bann zoli lamitie ki to finn viv ant zenn ki ena enn relizion ek enn kiltir ki differan avek seki pou twa. Sa bann kalite rankont-la zot kontigne existe mem apre bann lane ki to pase dan lekol. To rapel bann match football ouswa bann lezot aktivite kot to ti pe zwenn avek bann kamarad, ki parfwa dan mem klas ki twa e ki vinn depi bann kiltir ek realite differan ?

Ki li dan domenn edikatif ouswa medikal, ena bann interaksion ant dimounn ki vinn depi lorizon differan.

Kontign gard dibien komin

Organizacion politik existe par e pou dibien komin. Dibien komin "se samem ki reinir tou bann kondision lavi sosial ki permet bann dimounn, bann fami ek bann group pou realiz zotmem dan enn fason pli konple ek pli simp."⁴ Nou bann laplaz, nou lamer, bann sant zenes ouswa bann lespas publik, tousala se bann lexanp dibien komin.

Li bizin osi vinn moter enn resers infatigab ki touzour pe rod seki bon pou tou dimounn, kiksoz ki permet amelior kondision bann ki pli pov ek pli feb. Li bizin pran an konsiderasion pa zis lintere sa zenerasian ki existe aster-la la, me osi, avek enn vizion pou enn devlopman dirab, lintere bann zenerasian ki pou vini apre.

Mo ankouraz twa, zenn, dan to langazman lor nivo ekologzik pou prezerv nou lanvironnman. Mo bien kontan pou trouv nou bann zenn Morisien fer kouler nou pei flote lao-lao dan domenn sportif ouswa mizikal. Kan to angaz twa pou respekte dignite sak sitwayin, to pe fer dibien komin avanse. Kan to donn twa a-fon pou konsiantiz ek sansibiliz bann lezot zenn lor danze ladrog, lalkol ek bann lezot fleo, to pe fer dibien komin avanse.

Se samem ki Lepap François ti demann ek ankouraz twa fer kan li ti vizit Moris an 2019 : "Pa les dimounn kokin vizaz zenn Legliz ek lasosiete ; pa les bann marsan lamor kokin bann premie fri sa later-la !".

Metriz laviolans

Dan nou sosiete morisien pa mank bann senn violans, enn fleo ki zisteman pe ronz nou sosiete. Mo bien touse ek tris pou trouv bann video ki sirkile lor bann rezo sosio kot bann zenn inplike dan bann akt violans lor lagar oubien dan klas. Enn bann obzektif politik se mintenir lape atraver metriz violans.

Leta ena enn rol extra importan pou fer pas bann lalwa ki sanksionn bann akt violans, inzistis ki pase devan lizie tou dimounn, bann konfli lintere ki kapav met lasosiete morisien an danze. Kan to mobilize kont laviolans, ki li onivo "Student Council", dan bann Organizacion Non Gouvermantal (ONG) ouswa dan bann striktir Minister Zenes ek Spor, kouma sitwayin responsab nou pei, to pe evey konsians bann zenn. To pa atann ki leta met an plas bann lalwa ouswa bann mezir pou travay pou lape sosial.

Lor bann platform kouma TikTok, Instagram, to osi transmet bann mesaz lape ek non-violans, sa montre enn lot faset nou bann zenes.

⁴ Konsil Vatikan II, "L'Eglise dans le monde de ce temps", No. 74, 7 Desam 1965

Valoriz travay politik

Pa kapav nie nobles langazman politik. Fode pa ki bann ka koripsion ki existe vinn sa zarb ki kasiet lafore. Anou rekonet ki ena enn bon nomb sitwayin, ki ena a-ker lazistis ek solidarite, ki investi zotmem pou dibien komin. Sa bann dimounn-la pran zot langazman kouma enn servis e non pa kouma enn fason pou satisfer zot prop lanbision. Kan denons koripsion, sa pa vedir pe kondann politik dan so lansanb, ni pe zistifie mefians ek enn mankman anver aksion politik. Li an-fe enn aksion nob ek difisil : bann zom ek fam ki angaz zot ladan, e parey pou tou bann ki oule kontribie pou latorite, zot merit nou lankourazman.

Solider avek bann imin, to pa kapav detourn twa avek realite sa lemond ki an plin transformasion. Se to devvar angaz twa pou konstrir lavenir sosiete morisien. Twa ki bizin kontribie pou redonn politik so dignite. Kan to fer politik ek sitwayennte vinn enn kiksoz ki dan to porte, langazman politik kapav vinn enn sime lesperans. Mo pou revinn lor la dan trwaziem parti.

II. Konsians politik ek sitwayenn: Kifer?

Laprantisaz demokrasi

Pa kapav ena enn vre demokrasi san enn konportman demokratik. Li konsern aprann conn ek respekte lot-la dan so diferans. Li osi pas par favoriz komunikasion olie konfrontasjion fizik, kot anmemtan devlop enn vre dialog. Demokrasi, enn kiksoz ki bizin aprann sa, par pratik ki dire toutlong lavi.

Sakalite laprantisaz-la fer dan lafami, kot antan ki zanfan ek zenn, to sosializ twa e anmemtan respekte lezot manb lafami. To fami li osi enn plas kot to aprann bann reg lor kouma viv dan lasosiete, plas kot evey to konsians moral ek plas kot edik twa.

Lekol osi zwe enn rol importan, sirtou dan seki konsern rekonesans ek respe lezot dimounn. Atraver lekol, to fer lepxeryans ouvertir ver lemond. To aprann travay an group ek devlop enn kiltir responsabilite.

Peryod kot to viv to zenes, se samem moman par ekselans pou enn priz-de-konsians lor linportans responsabilite politik, onivo limanite. To an faver drwa imin, to ena a-ker pou fer lape ek solidarite progrese.

Dan enn mesaz pou bann zenn le 8 Me 1995, Lepap Jean Paul II ti dir : "Rezet bann ideolozi borne ek violan, rezet tou bann form nasionalism ki pe ogmante ek bann intolerans : ladan mem ki bann formasion violans ek lager koumanse san okenn latansion pou lezot. Finn konfie zot enn mision pou ouver bann nouvo sime fraternite ant bann pep, pou konstrir enn sel fami imin."

Formasion bann zenn lor lidersip sosial ek politik

Pou aprann enn konportman demokratik, li pas par formasion. Gagn bann formasion li importan pou twa pou ki plitar to kapav vinn akter kan pran desizion. Antan ki sitwayin, to invite pou konpran bann realite ki konsern twa. To invite pou partisip dan bann desizion, dan bann parwas kouma Konsey Pastoral Zenn, Lekip Animasion Pastoral oubien Pastoral Zenn. Sinod ankouraz nou pou krwar dan bann zenn.

Bizin gagn formasion pou vinn enn lider dan Legliz ek dan sosiete morisien. Dan parti ki vinn zis avan, mo met laksan lor valer ki bizin donn politik. Sa kalite proze-la kapav realize kan bann zenn donn zot letan dan enn fason bien aktif dan bann sant zenes kot zot aprann met an pratik zot responsabilite sitwayenn. Zot ena tou kapasite pou organiz bann zourne rekreatif ek sportif. Zot ena tou kapasite pou organiz enn don disan dan bann etablisman skoler.

Depi trwa-z-an, Institi Kardinal Jean Margéot (ICJM) propoz enn formasion ki apel "Lidersip ek Politik". Politik ki ekrir dan so form maskilin, setadir lavi lasosiete, langazman sitwayin, drwa imin, etc. Enn program pou nou kapav viv pli bien ansam, dan lekel ena politik dan so form feminin, setadir ankouraz bann Morisien pou fer politik aktif, angaz zot dan bann parti, etc. Gras-a sa lepxeryans-la, Linstiti pe propoz, an paralel, sa lane-la enn lot parkour, sa fwa-la pou bann zenn lor levey zot konsians politik.

Ser zenn, mo invit twa pou al sa bann formasion ki pou kapav ed twa devlop bann potansiel ki to ena dan twa pou servi to pei.

Travay ansam pou kree enn konsians sitwayenn morisien

Mo extra krwar dan twa zenn, pou konstrir sa morisianite ki nou pe atann depi bien lontan. Mo finn swazir term morisianite olie morisianism. Morisianism kapav res enn zoli ideolozi ki riske veikil bann lide. Alor ki, morisianite li tous mwa dan mo idantite.

Mo idantite sitwayin morisien li konstrir dabor atraver bann lexpervans ki mo finn viv. Kominalism pa fer parti AND sitwayin morisien. Akoz samem, mo ankouraz bann inisiativ kot bann zenn ki vinn depi differan kiltir ouswa relizion organiz bann rankont pou fer sa "as one people, as one nation, in peace, justice and liberty" vinn enn realite.

An Desam 2023 bann zenn kretien ek mizilman ti viv enn zourne reflexion pou promouwar non-violans. Konsey Relizion finn osi met an plas enn lel zenn ki vinn depi differan kiltir ek relizion. Bann zenn pe osi mobilizie pou devlop enn konsians ekolozik ; tou sa bann bonn volonté-la, samem ki konstrir sitwayennt morisienn.

Konklizion

Responsabilite sitwayenn : drwa ek devvar pou vote

ntan ki sitwayin ki ena enn bonsans moral ek responsab, to ena drwa ek osi devvar pou swazir bann reprezantan ek bann responsab ki pou zer to lavenir. Atraver to vot, to ekrir listwar ek kree progre, travay, sekirite, lonette, lazistis. To vot bizin enn vot ki reponn fondamantalman a to bann valer, to bann rev, to lafwa, ek ammettan pe touletan respekte bann ki pa pans parey kouma twa.

Kan to ena sa konsians sivil la, sa angaz twa pou diserne ek swazir bann plan ek program ki montre, avek klarte ek realism, kouma pou fer fas a bann defi sosial, ekonomik ouswa ekolozik, apartir bann prinsip etik ek moral ki reprezent bann drwa imin. Bann drwa kouma lavi, dan tou sort form, liberte personel, sosial ek relizie, ekite e osi egalite de sans dan travay, egalite de sans pou benifisie servis lasante ek ledikasion.

Defi politik

Ser zenn, mo invit twa organiz twa an group pou ekrir to proze sosiete pou lil Moris ek Agalega. Pa ezite pou dir seki to pe atann onivo ledikasion, Iekolozi e dir seki trakas twa konsernan sa kantite zenn adilt ki anvi al emigre Kanada, Lostrali, e ki pans pou trouv enn meyer lavenir laba.

Mo pou bien kontan pou ekout to bann proze sosiete. To kapav anway mwa par mail⁵ e lerla mo pou invit twa pou vinn zwenn mwa.

Kouma to pe trouve, responsabilite politik li bien pli gran ki zis fer eleksion ek vote. Li implik ankor boukou lezot aspe ; par examp : konn Konstitusion nou pei, konpran nou bann institision demokratik, nou bann prinsip fondamantal, etc. « *Ki formasion to konsians pa tengn apre eleksion !* ». Bizin res debout, veye ek vizilan, kouma enn eko a seki nou Met Zezi-Kris limem finn rapel nou dan Levanzil. Responsabilite politik ek lafwa pa opoz zot kamarad. Pena separasion ant priye ek vote, ant al lames, moske, tanp, kovil ouswa pagod ek ena enn lintere pou politik.

Reflexion otour Let Pastoral

Mo dir mersi a bann zenn depi differan lordon kiltirel ki mo finn kontakte pou demann zot reazir a sa let-la. Bann zenn-la finn donn mwa zot reflexion, partaz zot santiman ek kontribie a mo prop reflexion pou sa premie Let Pastoral la.

Kan let-la pou pibliye, bann differan instans kouma Servi Diosezin Ledikasion Katolik (SeDEC), Servis Diosezin Pastoral Familial (SDPF), Servis Diosezin Pastoral Zenn ek Vokasion (SDPV) ek osi Servis Diosezin Kominikasion (SDCOM), pou propoz bann zouti ki pou permet reflesi lor Let Pastoral.

Ser zenn Republik Moris, mo dir twa mersi pou donn mwa to soutien dan mo mision antan ki levek. Mo sir ki to deza e ki to pou kontign res mesaze ek konstrikter sa morisianite ki nou pe telman espere. Mo kont lor twa pou enn vizion sosiete ki nou pou konstrir ansam ; zanfan, zenn ek adilt.

To frer,

+ Jean Michael Durhone

Levek Porlwi

⁵ diocesepl@gmail.com